

“ตะกั่วคลิตี้”

ตำนานภัยสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมประเทศไทย

9 พฤษภาคม 2557

ต้นเรื่อง

สรุปเหตุการณ์ - สิ่งแวดล้อม

2541

- ชาว iTV นำเสนอปัญหา

มาตรการเฉพาะหน้า
(กรมควบคุมมลพิษ)

- Rock Check Dam
(กันตะกอน)
- จุดตะกอนฝังกลบ
(สำเร็จบางส่วน)
- ตรวจตะกั่วในน้ำ
เป็นระยะๆ

2545

2550

- คณะอนุกรรมการแก้ไข
ปัญหาการปนเปื้อนสาร
ตะกั่วในห้วยคลิตี้
(เลขานุการ : ผอ.สำนัก
จัดการคุณภาพน้ำ คพ.)

2555

สรุปเหตุการณ์ - สุขภาพ

2541

- ชาว iTV นำเสนอปัญหา

2545

- ประเมินสุขภาพ (ตะกั่วในเลือด & พัฒนาการ)
- แนะนำงดดื่มหรือใช้น้ำจืดกินส้วมน้ำ
- ให้อย่าขับตะกั่ว(เด็กบางคน)

2550

- สสจ.กาญจนบุรี + รพ. พหลฯ + รพ.ทองผาภูมิ ฝ้าระวังสุขภาพ
- ม.มหิดล อบรมพยาบาล ตรวจพัฒนาการ
- งานวิจัย

2555

การเฝ้าระวังสุขภาพ - รายละเอียดกิจกรรมและค่าใช้จ่าย

การเฝ้าระวังสุขภาพ

ลงพื้นที่ เก็บตัวอย่าง

- ตรวจสอบเลือด & พัฒนาการ
- ค่าตอบแทน
- ค่าวัสดุฯ
- ค่าซ่อมพาหนะ

- ปีละ 100,000 บาท
- เด็ก 1,500 - 2,000 คน

การตรวจ (ห้องปฏิบัติการ)

- เครื่องตรวจ (AA)
- ค่าน้ำยา
- ค่าบำรุงรักษา
- ค่าตอบแทน

- ปีละ 600,000 บาท
- เครื่องตรวจเลือด “เก่า”

การดูแลรักษา

- ตรวจสอบเลือดซ้ำ
- ให้สุขศึกษาฯ
- ค่าตอบแทน

- ไม่แนะนำให้
ใช้ยาขับตะกั่ว

ฐานข้อมูล

- อุปกรณ์
- ที่ปรึกษา
- ค่าตอบแทน

- ขาดคนดูแล
อย่างจริงจังและ
ต่อเนื่อง

อื่นๆ

ปัญหาอุปสรรค

หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ (สสจ.กาญจนบุรี)

- ขาดข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น ระดับตะกั่วในน้ำ) ในการชี้เป้าพื้นที่เสี่ยง นอกจากนี้ ไม่สามารถของบประมาณเพื่อเก็บข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมได้ เพราะไม่ใช่ภารกิจของหน่วยงาน
- การขาดข้อมูลสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องใช้เด็กเป็นตัวชี้เป้าพื้นที่เสี่ยง แทนข้อมูลสิ่งแวดล้อม ด้วยการเจาะเลือดว่าใครคือกลุ่มเสี่ยง
- ไม่มีงบประมาณเฉพาะ เพื่อดำเนินการ “เฝ้าระวังสุขภาพ” (ผู้บริหารเห็นว่าควรเป็นความรับผิดชอบของผู้ก่อมลพิษ ซึ่งต้องเกิดการฟ้องร้องขึ้น และเมื่อศาลตัดสินว่าผิด ผู้ก่อมลพิษจ่ายแต่ค่าเยียวยาจำนวนไม่มาก ไม่เคยจ่ายค่าเฝ้าระวังสุขภาพ)

ผลการดำเนินงาน

การตรวจระดับตะกั่วในเลือด (1)

- สสจ.กาญจนบุรีทำการตรวจระดับตะกั่วในเลือดประชาชนจาก 9 หมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีพ.ศ.2541 จนถึงปัจจุบัน
- ตรวจทั้งเด็กและผู้ใหญ่
 - บางคนได้รับการตรวจต่อเนื่องหลายปี
- ค่าปกติที่ใช้ในปีพ.ศ.2541 คือ
 - เด็ก ไม่เกิน 25 ไมโครกรัมต่อเดซิลิตร
 - ผู้ใหญ่ ไม่เกิน 40 ไมโครกรัมต่อเดซิลิตร
- โดยรายงานเป็นจำนวนผู้ได้รับการตรวจที่มีระดับตะกั่วสูงกว่าค่าปกตินั้น เช่น ตรวจเด็ก 100 คน พบว่าสูงกว่า 25 ไมโครกรัมฯ จำนวน 20 คน ก็รายงานว่า “ร้อยละ 20”

พื้นที่การดำเนินการ

ดำเนินการในพื้นที่เสี่ยง 9 หมู่บ้าน (3 อำเภอ) ได้แก่

บ้านคลิตี้บน

บ้านทิพuye

บ้านห้วยเสือ

บ้านเกริงกระเวีย บ้านทุ่งนางครวญ บ้านภูเตย อ.ทองผาภูมิ

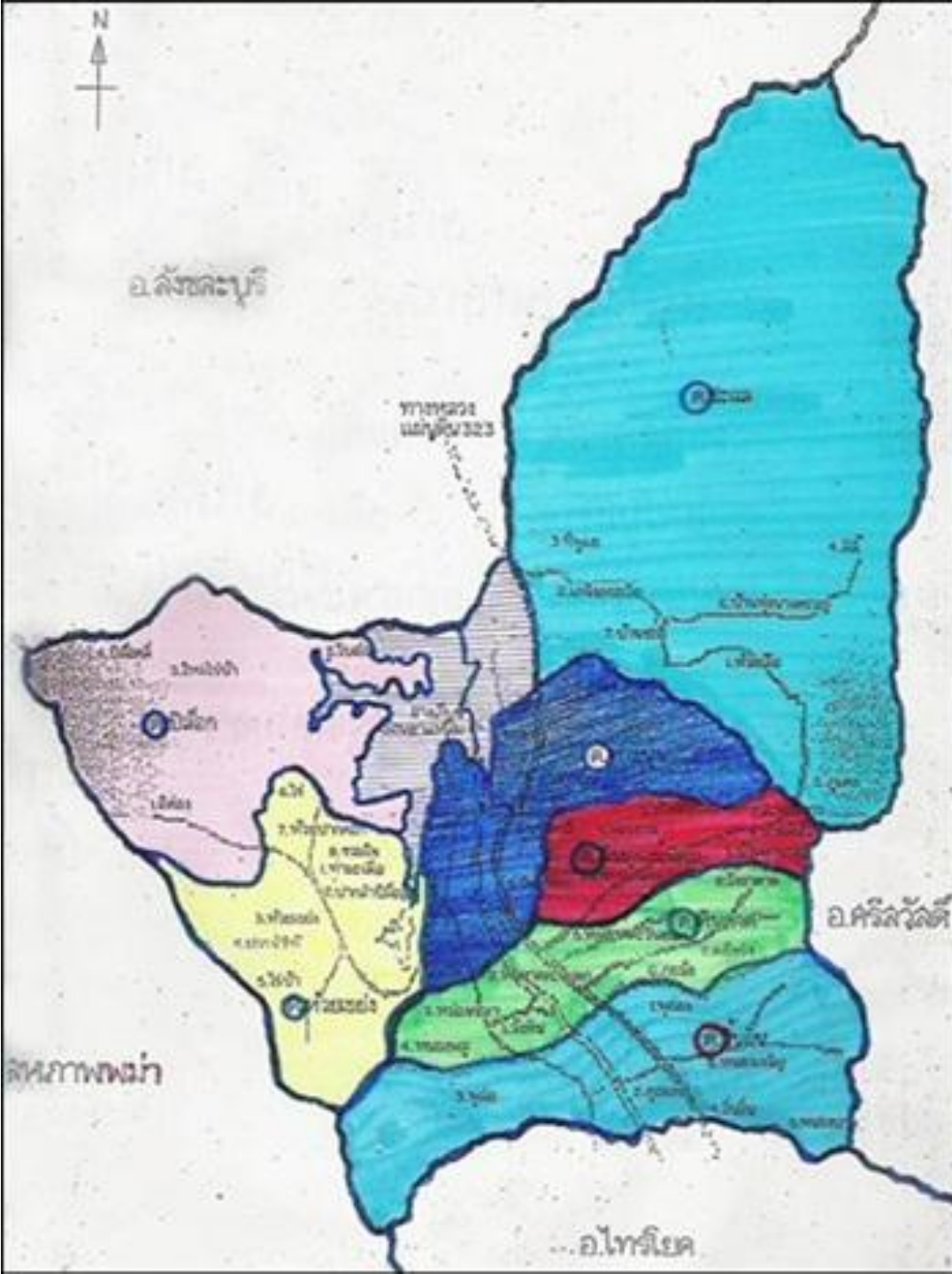
บ้านท่าดินแดง บ้านสะพานลาว อ.สังขละบุรี

บ้านคลิตี้ล่าง อ.ศรีสวัสดิ์

อ.ลี้ชะบุรี

ทางหลวง
หมายเลข 323

สหภาพพม่า

อ.ศรีสวัสดิ์

...อ.โพธารณะ

ผลการตรวจเลือดหาระดับตะกั่วของประชาชนหมู่บ้านพื้นที่เสี่ยง ประจำปี 2541- 2551

ปี พ.ศ.	จำนวน ประชาชน ที่เจาะเลือด	ผลการตรวจเด็กอายุ 0-14 ปี			ผลการตรวจประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป		
		เด็ก	ตะกั่ว > 25 µg/dl		ผู้ใหญ่	ตะกั่ว > 40 µg/dl	
			จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
2541-2544	170	68	41	60.29	102	5	4.90
2545-2546	2505	1558	235	15.08	947	83	8.76
2547	558	465	125	26.88	93	3	3.23
2548	947	806	124	15.38	141	2	1.42
2549	1194	1012	70	6.92	182	1	0.55
2550	1574	1393	91	6.53	181	1	0.55
2551	2133	1810	110	6.08	323	1	0.31

การตรวจระดับตะกั่วในเลือด (2)

- จากการเปรียบเทียบ “สัดส่วนประชากรที่มีระดับตะกั่วในเลือดสูง” หรือ “ร้อยละที่ค่าตะกั่วสูงกว่าค่าปกติ” จะเห็นว่า ในกลุ่มเด็กอายุ 0-14 ปี สัดส่วนเด็กที่มีตะกั่วสูง ลดจากร้อยละ 60 ในปีพ.ศ.2541 เป็นร้อยละ 6 ในปีพ.ศ.2551
- ขณะเดียวกัน ในผู้ใหญ่ ลดจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 1
- นั่นคือ ในภาพรวมทั้งพื้นที่ สถานการณ์การมีระดับตะกั่วในเลือดสูง ลดลงอย่างเห็นได้ชัด

การตรวจระดับตะกั่วในเลือด (3)

- ในปีพ.ศ.2552 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฯ ได้รับคำแนะนำให้แสดงผลการตรวจเลือดของแต่ละอำเภอ แทนการรายงานภาพรวมของทั้ง 9 อำเภอที่เคยทำมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2541-2551
- อนึ่ง ผลการตรวจตะกั่วในเลือดปี พ.ศ.2552-2554 พบว่าหมู่บ้านคลิตี้บน มีสัดส่วนเด็กที่มีระดับตะกั่วในเลือดมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ และสูงกว่าหมู่บ้านคลิตี้ล่าง
- ทีมสสจ.ฯจึงได้ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อหาสาเหตุ แต่ไม่พบสาเหตุที่ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า เด็กๆในหมู่บ้านคลิตี้บนดื่ม ใช้น้ำ หรือกินสัตว์น้ำจากคลิตี้ล่างด้วย หรือ เด็กๆในหมู่บ้านคลิตี้ล่างที่เคยมีระดับตะกั่วสูง อาจย้ายไปเรียนหนังสือนอกหมู่บ้านแล้ว

ผลการตรวจเลือดหาระดับตะกั่วของประชาชนหมู่บ้านพื้นที่เสี่ยง ประจำปี 2552

หมู่บ้าน	จำนวน ประชาชนที่ เจาะเลือด	ผลการตรวจเด็กอายุ 0-14 ปี			ผลการตรวจประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป		
		เด็ก	ตะกั่ว $\geq 25 \mu\text{g/dl}$		ผู้ใหญ่	ตะกั่ว $\geq 40 \mu\text{g/dl}$	
			จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
คลิตี้บน	246	230	57	24.80	16	2	12.50
คลิตี้ล่าง	20	12	1	8.30	8	-	-
ทุ่งนางครวญ	37	8	-	-	29	-	-
ท่าดินแดง	526	485	3	0.60	41	-	-
ห้วยเสือ	287	282	3	1.10	5	-	-
เกริงกระเวีย	344	340	5	1.5	4	-	-
ทิพยู	43	27	-	-	16	-	-
สะพานลาว	205	196	2	1.00	9	-	-
รวม	1,708	1,580	71	4.49	128	2	1.56

ผลการตรวจเลือดหาระดับตะกั่วของประชาชนหมู่บ้านพื้นที่เสี่ยง ประจำปี 2553

หมู่บ้าน	จำนวน ประชาชนที่ เจาะเลือด	ผลการตรวจเด็กอายุ 0-14 ปี			ผลการตรวจประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป		
		เด็ก	$\geq 25 \mu\text{g/dl}$		ผู้ใหญ่	$\geq 40 \mu\text{g/dl}$	
			จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
คิลิตั้ง	126	113	41	36.3	13	1	7.7
คิลิตั้งล่าง	20	17	-	-	3	-	-
ทุ่งนางครวญ	23	2	-	-	21	-	-
ท่าดินแดง	554	492	-	-	62	-	-
ห้วยเสือ	233	232	4	1.7	1	-	-
เกริงกระเวีย	338	326	4	1.2	12	-	-
ทิพยู	34	12	-	-	22	-	-
สะพานลาว	189	188	2	1.1	1	-	-
รวม	1,517	1,382	51	3.69	135	1	0.74

สรุปผลการตรวจระดับตะกั่วในเลือดประชาชนในหมู่บ้านคลิตี้และหมู่บ้านข้างเคียง ปี 2554

หมู่บ้าน	จำนวน ประชาชนที่ ตรวจตะกั่ว	ผลการตรวจเด็กอายุ 0-14 ปี			ผลการตรวจประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป		
		เด็ก	≥ 25 µg/dl		ผู้ใหญ่	≥ 40 µg/dl	
			จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
คลิตี้บน	130	104	18	17.30	26	-	-
คลิตี้ล่าง	9	7	1	14.30	2	-	-
ทุ่งนางครวญ	37	7	-	-	30	-	-
ท่าดินแดง	40	28	4	14.30	12	-	-
ห้วยเสือ	235	235	3	1.30	-	-	-
เกริงกระเวีย	330	315	13	4.10	15	-	-
ทิพยู	23	21	-	-	2	-	-
สะพานลาว	138	137	2	1.50	1	-	-
รวม	942	854	41	4.80	88	-	-

การตรวจระดับตะกั่วในเลือด (4)

- เนื่องจากตั้งแต่ปีพ.ศ.2545 เป็นต้นมา องค์การอนามัยโลกและ US CDC ได้ปรับค่าปกติของเด็กจาก 25 เป็นไม่เกิน 10 ไมโครกรัมต่อเดซิลิตร
- ทีมสสจ.ฯ จึงได้ลองวิเคราะห์ข้อมูลของปี 2553 อีกครั้ง โดยใช้ค่าปกติอันใหม่
- พบว่า สัดส่วนเด็กที่มีตะกั่วสูงกว่า 10 ไมโครกรัมฯ ในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 10.75 นั่นคือ เมื่อใช้ค่าปกติที่ต่ำลง พบว่ามีเด็กเสี่ยงเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า

ผลการตรวจระดับตะกั่วในเลือดประชาชนในหมู่บ้านคลิตี้และหมู่บ้าน
ข้างเคียง ปี 2553

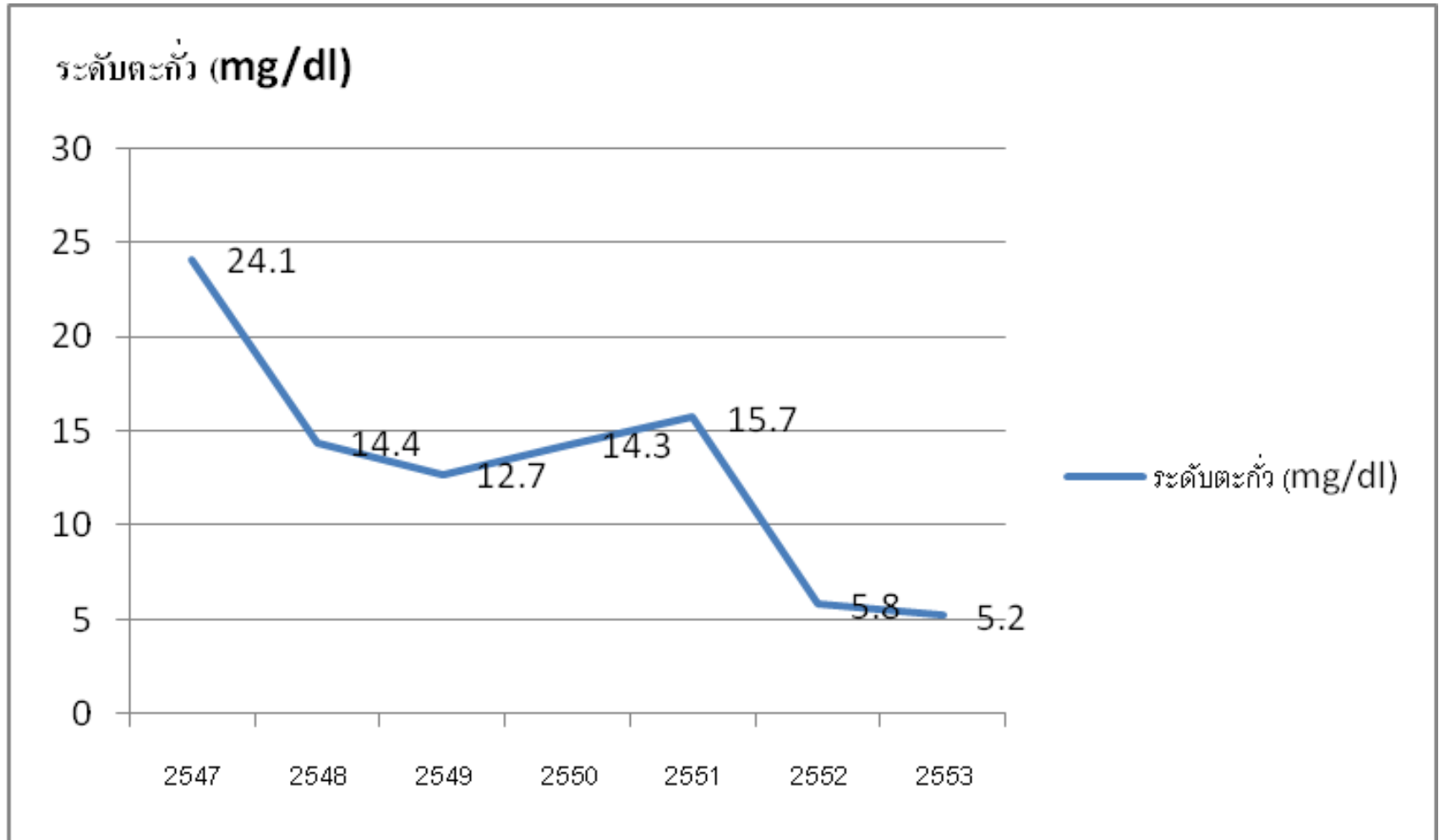
หมู่บ้าน	จำนวน ประชาชนที่ ตรวจตะกั่ว	ผลการตรวจเด็กอายุ 0-14 ปี			ผลการตรวจประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป		
		เด็ก	$\geq 10 \mu\text{g/dl}$		ผู้ใหญ่	$\geq 10 \mu\text{g/dl}$	
			จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
คลิตี้บน	1,078	413	106	25.67	665	8	12.03
คลิตี้ล่าง	138	52	15	28.85	86	2	2.33
ทุ่งนางครวญ	850	270	2	0.74	580	2	0.34
ท่าดินแดง	1,236	963	37	3.84	273	4	1.47
ห้วยเสือ	925	702	84	11.97	223	-	-
เกริงกระเวีย	920	665	107	16.09	255	3	1.18
ทิพยู	424	152	2	1.32	272	3	1.10
สะพานลาว	455	326	28	8.59	129	-	-
รวม	6,026	3,543	381	10.75	2,483	22	0.89

การตรวจระดับตะกั่วในเลือด (5)

- นอกจากผลการตรวจในภาพรวมแล้ว มีเด็กบางคน ที่มีผลการตรวจเลือดหลายครั้งพอที่จะดูแนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของระดับตะกั่วในเลือดได้
- ซึ่งจากตัวอย่าง 5 คนต่อไปนี้ ซึ่งเกิดตอนช่วงที่มีการปนเปื้อนตะกั่วรุนแรง (ปี 2540-2541) เห็นได้ว่า ระดับตะกั่วในเลือดลดลง
- อย่างไรก็ตาม สำหรับเด็กอายุ 11 ปี ยังคงมีระดับตะกั่วในเลือดสูงกว่าค่าปกติ (10 ไมโครกรัมฯ) ขณะที่เด็กโตอีก 4 คน มีระดับตะกั่วในเลือดต่ำกว่าค่าปกติของผู้ใหญ่ที่ทำงานสัมผัสตะกั่ว (40 ไมโครกรัมฯ)

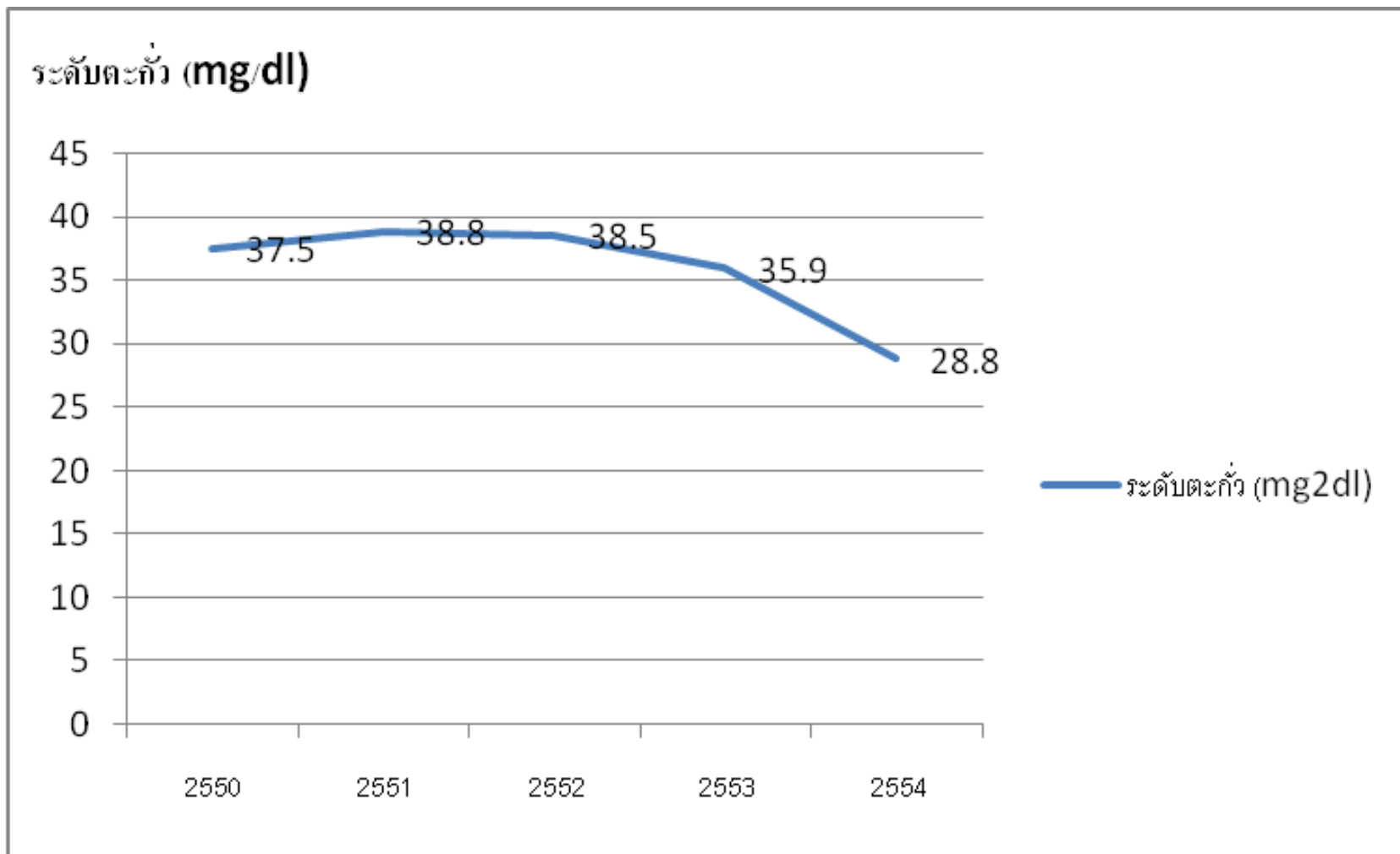
ผลการติดตามให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่สัมผัสสารตะกั่ว

หมู่บ้านคลิตี้ล่าง : นางสาว อายุ 17 ปี

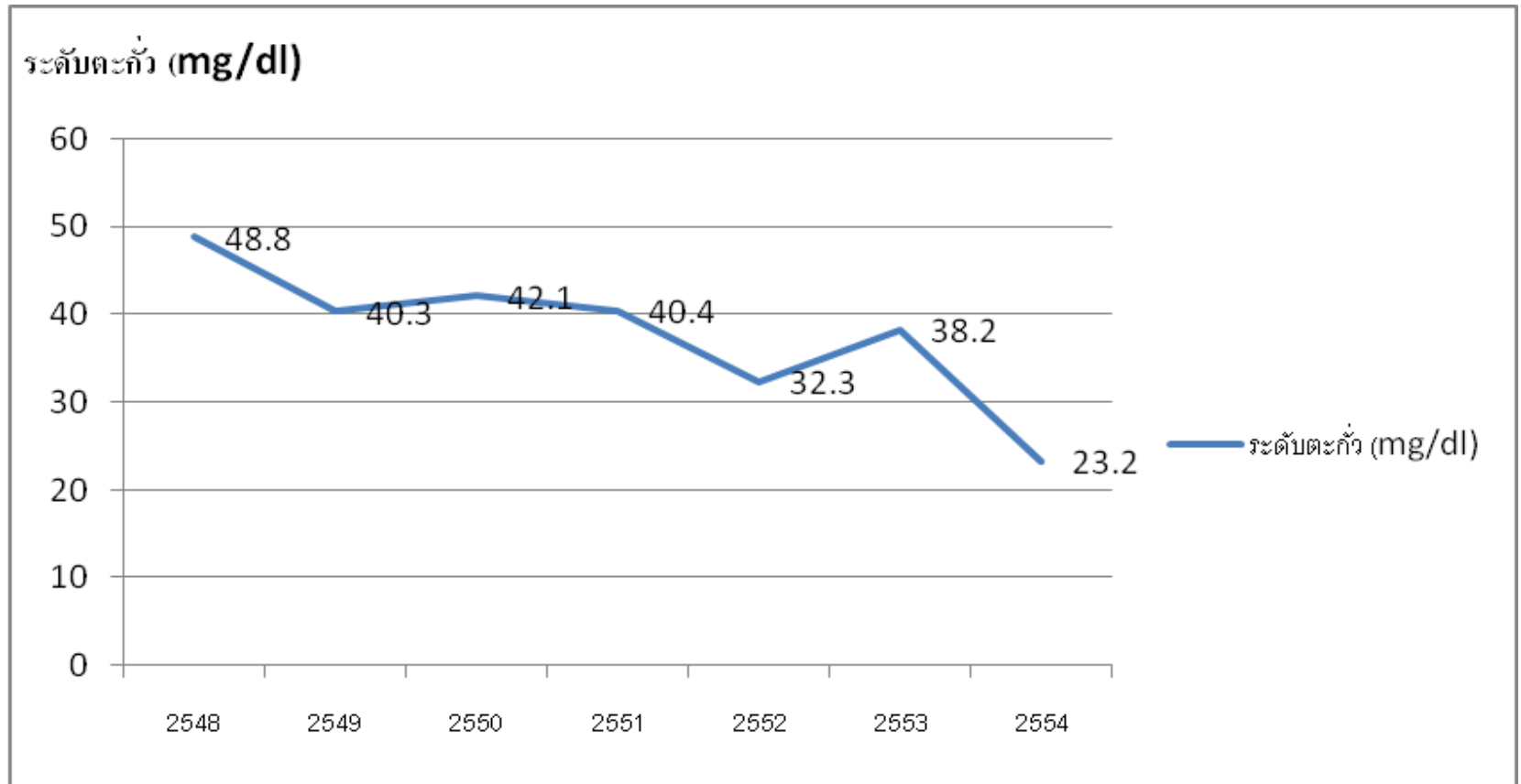
ผลการติดตามให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่สัมผัสสารตะกั่ว

หมู่บ้านคลิตี้บน : เด็กชาย อายุ 11 ปี

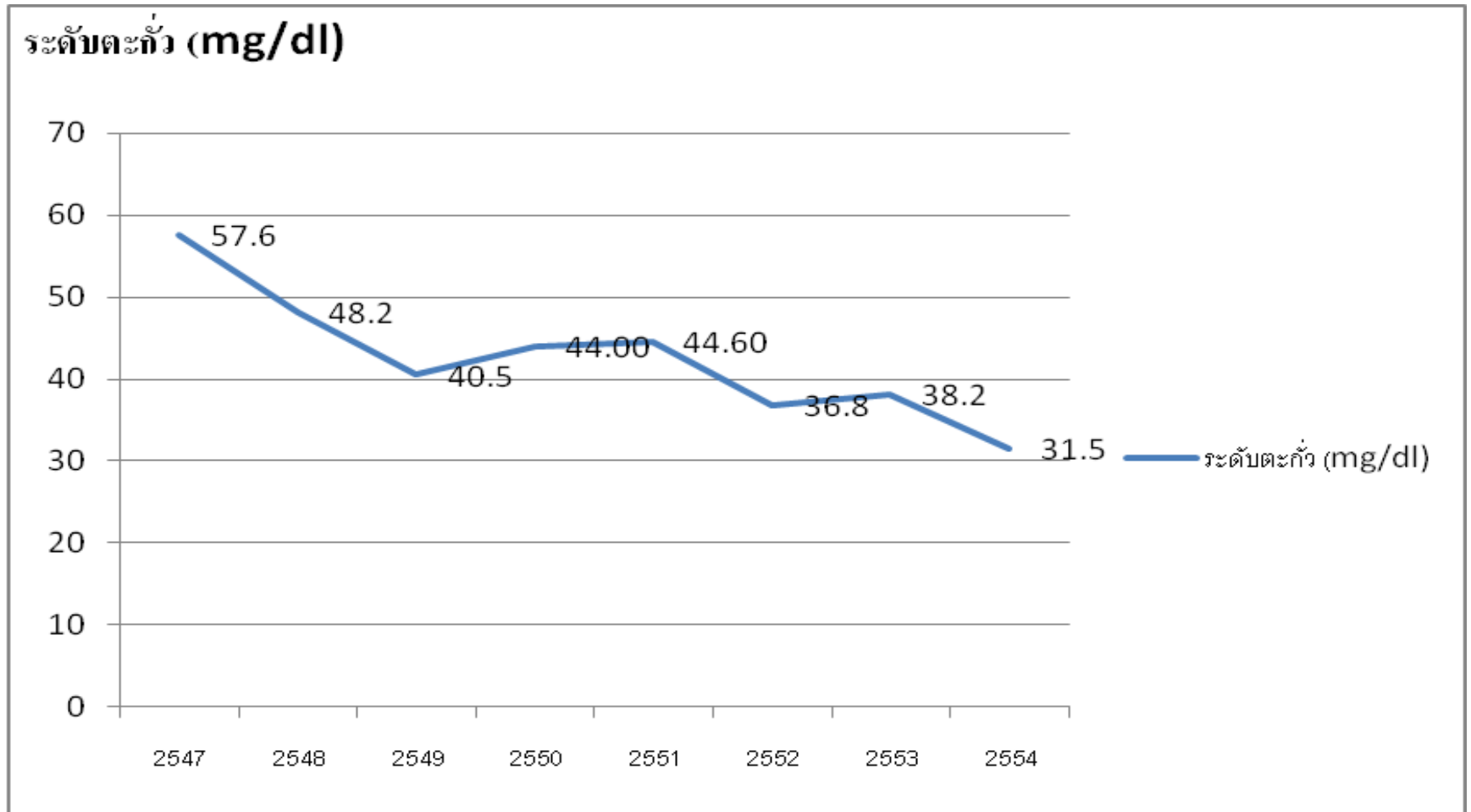
ผลการติดตาม ให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่สัมผัสสารตะกั่ว

หมู่บ้านคลิตี้บน : เด็กหญิงอายุ 14 ปี

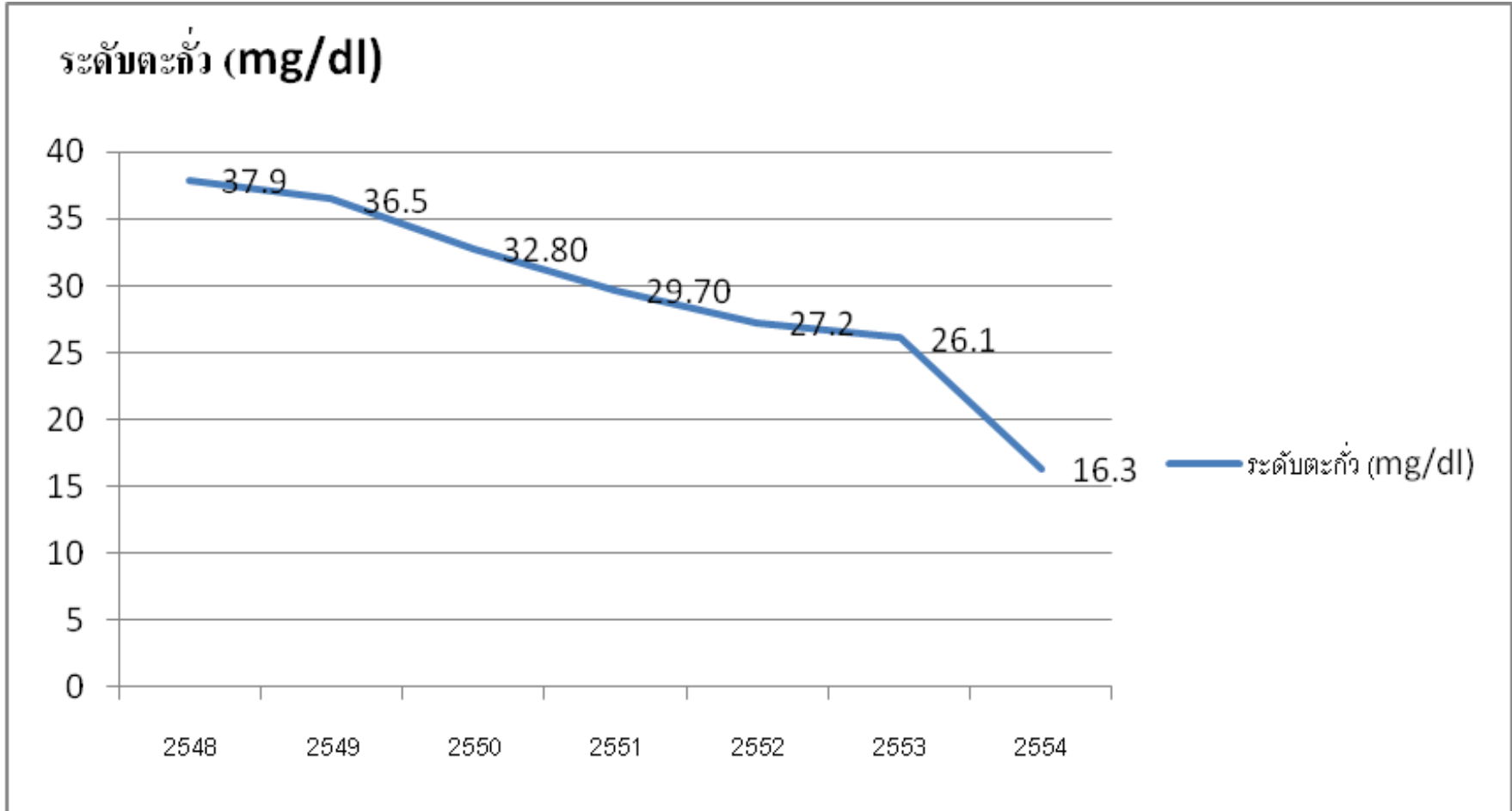
ผลการติดตามให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่สัมผัสสารตะกั่ว

หมู่บ้านคลิตี้บน : นางสาวอายุ 15 ปี

ผลการติดตามให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่สัมผัสสารตะกั่ว

หมู่บ้านคลิตี้บน : นางสาวอายุ 15 ปี

สรุป

- การเจาะเลือดตรวจตะกั่วในคน เป็นเพียงการ “ตรวจสอบ” ว่ายังมี การรับตะกั่วเข้าร่างกายหรือไม่ มีแนวโน้มอย่างไร (ซึ่งที่ผ่านมา 17 ปี การรับตะกั่วมีแนวโน้มลดลง) **แต่ไม่ใช้การแก้ปัญหา**
- การแก้ปัญหาที่จะทำให้ความเสี่ยงต่อสุขภาพหมดไป คือ การจัดหา น้ำที่ไม่ปนเปื้อนตะกั่วให้ชาวบ้านได้ใช้และดื่ม
- ซึ่งอาจทำได้ 2 วิธีหลักๆ คือ
 - จัดการให้ตะกั่วออกจากลำห้วยคลิตี้ เช่น การทำเขื่อนดักตะกอน หรือ การขุดตะกอนขึ้นมาบำบัด
 - จัดหาน้ำประปาที่ไม่ปนเปื้อน หรือ จัดสรรงบประมาณซื้อน้ำสะอาดจากพื้นที่อื่นมา ให้ใช้และดื่ม